

Latin

Det overordnet formål med skriftlig latin i gymnasieksolen er at vise, at man har forstået sproget både gennem syntaktisk analyse / oversættelse og analyse af indholdet. Lige meget hvilken type opgave, man sidder med, er der 10 råd, man roligt kan følge.

10 gode råd:

1. Læs hele perioden igennem, flere gange om nødvendigt, for at se alle ordene i deres kontekst.
2. Registrer endelserne på alle ordene for at afklare deres indbyrdes forhold (er der kongruens).
3. Betragt sætningens struktur (rækkefølgen af hoved- og ledsætninger). Læs dem flere gange uden at oversætte for at få en fornemmelse for strukturen.
4. Slå ord op, du ikke kender. Genlæs derefter perioden for at styrke din forståelse af konteksten og sætningen.
5. Oversæt først, når du forstår, hvordan sætningen hænger sammen, og hvad den betyder. Oversæt **ikke** for at finde ud af, hvad sætningen betyder
6.
 - a. En ledsætning eller et syntagma skal afsluttes før, et andet kan begynde.
 - b. Når en ledsætning eller et syntagma indeholder en anden ledsætning eller syntagma skal denne afsluttes før, den indeholdende kan fortsættes.
 - c. En hovedsætning skal afsluttes før, en ny kan begynde.
7. Normalt giver en forfatter ord emfase ved at placere dem først eller sidst i en sætning. De mellemliggende ord bidrager til sætningens overordnede mening.
8. Syntagmer "blandes" ikke. Et syntagma kan indeholde et andet syntagma, men det indeholdende vil altid være afsluttet efter det indeholdte.
9. Alle handlinger i en sætning fortælles i den for forfatteren logiske rækkefølge, eller i den rækkefølge det skete.
10. Forfatterens tankerække afsløres gerne ved placering af syntagmer og nøglebegreber.

Afleveringer

Syntaktisk analyse

I en syntaktisk analyse skal der på en struktureret og overskuelig måde redegøres for forholdet mellem ordene i en periode. Det er derfor en god ide at begynde med at beskrive perioden. Hvor mange hovedsætninger, hvor mange ledsætninger er der, og findes der infinitte neksus som akkusativ med infinitiv eller absolut ablativ. Dernæst skal forholdet mellem hovedsætning(er) og ledsætning(er) beskrives. Er ledsætningen en adverbial ledsætning til hovedsætningen, eller er den direkte objekt for hovedsætningen. Dernæst er det vigtigt, at der bliver redegjort for alle ordene. Redegørelsen begynder med

de enkelte sætningsled (subjekt, verballed ec.) og slutter med en beskrivelse af ordene i de enkelte led (kerne, adled). Ved direkte og indirekte objekter skal der angives, hvad de er objekter for, og ved adverbialer angives, om de beskriver verbet eller sætningen. En syntaktisk analyse bør begynde med at angive verballed **V**, subjekt **S**, subjektsprædikat **SP**, direkte objekt **DO**, indirekte objekt **IO**, adverbial **ADV** og konjunktional **K**. Skematisk kan det sættes op således:

V:

S: for

kerne

adled

SP: for

kerne

adled

DO: for

kerne

adled

IO: for

kerne

adled

ADV: til

kerne

adled

præpositional

K:

Kontroloversættelse

I en kontroloversættelse prøves der i grammatisk forståelse. Det er derfor meningen, at den latinske sætnings grammatik skal kunne ses i den danske oversættelse. Diatese skal overholdes sådan, at passiv oversættes passiv. Det er tilladt at oversætte imperfektiv participier i aktiv med lang tillægsform (-ende), selvom en ledsætning indledt med "mens" er at foretrække i langt de fleste tilfælde. Ved infinitte neksus er det yderst vigtigt at bemærke aspektet: imperfektiv participier / infinitiver skal oversættes med en samtidig ledsætning. Perfektiv participier / infinitiver skal oversættes som afsluttet i forhold til den sætning, de står i. Det er vigtigt at ændre på ordstillingen, så den kommer til at følge dansk dvs. Subjekt, Verballed, Objekt (SVO).

Tekstforståelse

I spørgsmål om tekstforståelse skal den latinske tekst inddrages enten gennem citater af hele sætninger eller i citater af nøglebegreber. Citaterne bruges til at underbygge en pointe og må aldrig stå ukommenteret.

SRO/SRP

I større skriftlige opgaver er det vigtigt at vise syn sproglig formåen ved enten selv at oversætte udvalgte og relevante passager af de(n) tekst(er), der indgår som en del af problemformuleringen. Citater må aldrig stå ukommenteret, det er vigtigt eksplicit at gøre opmærksom på, hvorfor lige netop den valgte passage underbygger / illustrerer en pointe. Her vil det være relevant at kommentere, hvilke begreber der optræder i citatet, måden forfatteren udtrykker sig på, og om der optræder særlige retoriske figurer eller litterære virkemidler. Fremgangsmåden er med andre ord den samme som i tekstforståelsesdelen i aflevering, udbygget med en længere analyse og begrundelse for citatet.

AT-synopsis

Latin bruges i en AT-synopsis på samme måde som i SRO/SRP. Her skal citaterne være kortere, og kommentarerne skal være korte og præcise.

Eksempel

Catullus, Carmina

XVI. ad Aurelium et Furium

Pedicabo ego vos et irrumabo,

Aureli pathice et cinaede Furi,

qui me ex versiculis meis putastis,

quod sunt molliculi, parum pudicum.

nam castum esse decet pium poetam 5

ipsum, versiculos nihil necesse est;

qui tum denique habent salem ac leporem,

si sunt molliculi ac parum pudici,

et quod pruriat incitare possunt,

non dico pueris, sed his pilosis 10

qui duros nequeunt movere lumbos.

vos, quod milia multa basiorum

legistis, male me marem putatis?

pedicabo ego vos et irrumabo.

Syntaktisk analyse af linje 5-6

Perioden består af to asyndetisk forbundne hovedsætninger: (*Nam...ipsum*) og (*uersiculos...est*). I den første hovedsætning optræder der en infinit neksus (*castum esse...pium poetam ipsum*). I den anden hovedsætning findes også en infinit neksus (*uersiculos sc. esse castos*). De to infinitte neksus er akkusativ med infinitvskonstruktioner.

1HS

V: decet

S: castum esse pium poetam ipsum for decet

V: esse

S: pium poetam ipsum for esse

Kerne: poetam

Adled: pium

Adled: ipsum

SP: castum for esse

ADV: nam til sætningen

2HS

V: est

S: uersiculos (esse castos) for est

S: uersiculos for (esse)

(V: esse)

(SP: castos for esse)

SP: necesse for est

ADV: nihil til est

Kontroloversættelse

Otto Gelsteds oversættelse af vers 5-6:

Kysk må den være der vier sig til versekunsten, men det er ikke nødvendigt at hans digte er det.

Kontroloversættelse:

For det er passende, at den dydige digter selv er kysk, det er ikke nødvendigt, at versene er det.

Tekstforståelse

I sit digt 16 retter Catul en kritik mod to samtidige digtere (?), Aurel og Furius (jf. l. 2) for ikke at kunne skelne mellem Catul, som han kommer til udtryk i sine digt og den "virkelige" Catul. Han begynder og afslutter sit digt med den samme trussel formuleret i imperfektiv futurum (*pedicabo* og *irrumabo*), hvilket giver indtrykket af en trussel i modsætning til imperfektiv præsens, der beskriver det igangværende (forskellen mellem jeg skal... og jeg gør...). At Catul ikke har meget tilovers for de to ses af de to appositioner, *pathice* (fra græsk *pathikos* en der deltager som den passive del i seksuelt samvær) og *cinaede* (fra græsk *kinaidos* en homoseksuel). Ved at bruge to ord, der er afledt fra græsk kan Catul både kritisere sine modstandere og vise sine egen dannelse ved at bruge græske låneord. De to appositioner er yderligere passende i forhold til den trussel, Catul kommer med i linje 1, da de netop beskriver Aurel og Furius som de "naturlige" ofre. At det er deres ringe læsevner, der har vakt Catuls harme bliver klart mod digtets afslutning (linje 12-13):

uos, quod milia multa basiorum

legistis, male me marem putastis?

I, da I har læst om mange tusind kys,

anser I mig for en dårlig mand?

Catul henviser her til det berømte og berygtede digt 5 (*Uiuamus mea Lesbia...*), der afsluttes med en opfordring til, at han og Lesbia skal dele så mange kys, at de ikke kan holde styr på, hvor mange det egentlig blev til.

Digtets aggressive begyndelse giver indtryk af, at digtet er et spontant vredesudbrud, men ved nærmere eftersyn optræder der flere kalkuleret elementer. Catul benytter sig f.eks. meget af alliteration 14 af digtets 76 ord begynder således med p (18,42%), og de kommer gerne i slutningen af linjen og i grupper (se f.eks. l. 4 *parum pudicum*). Linje 4 og

linje 9 er desuden næsten identiske. Desuden er digtet en ringkomposition, da det begynder og slutter med samme trussel.

Alt i alt virker det sandsynligt, at Catul har to ærinder med digtet. For det første vil han skælde dårlige læsere ud. Det er vigtigt at kunne skelne mellem digteren og hans digter-jeg. For det andet må han vise, hvor dygtig en digter han er.